

η ηρωική
επίδα

Η ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Γ

ΚΥΕ

Σταματημένα τ' ἄλογα,
ἄς προσμένουν στήν πλακόστρωτη ἀπλωσιά,
π' ὅλη γεμίζει ἀπὸ τὸ χτύπο τοῦ πετάλου,
ὅπως πληθαίνει τὸ συμπεθεριό —

καὶ στριμωγμένες, ξαφνικά,
καπούλια μὲ καπούλια οἱ μοῦλες,
ἄς σηκώνονται στὰ πισινὰ γι' ἀπλοχωριά —

κι' ὅλη ἄς γιομίζει ποδοβολητό, χλιμίντρισμα,
ἡ αὐλή

ἐνῶ στίς ράχες τους,
στρωμένες μὲ σχουρόχρωμα φαντά,
μὲ τὸ πλευρὸ καβάλλα, οἱ συμπεθέρες,
στολισμένες σὲ μετάξια καὶ χρυσά,
τινάζουνε ἀπαλὰ τὰ γκέμια,
νὰ κινήσουνε μαζί —

(κ' εἶνε ἡ γαλιάζια μέρα, ἡ Κυριακή —
κι' ἀπὸ τὰ βιάθη τοῦ χωριοῦ,
τῆς νιᾶς καμπάνας χύνεται ἡ βοή,
σὰ μιᾶς γελάδας,
ποῦ ἀγκουσεύει τὸ περίσσιο γάλα,
τὸ πονετικὸ μονκανητό —

κι' ὅλο ἔχ' ἀδειάσει τὸ χωριό,
στὸ λινόχαρον ἁλώνι,
ὁμπρὸς στήν ἐκκλησιά!)

Μὰ στὸ χωριὸ τ' ἀντικρυνό,
ὅλο ἄς πληθαίνει ἡ διάφανη σιωπή!

Στημένη ἡ νύφη,
σὲ θρονί, ποῦ ἀστράφτει, χαμηλό,

μήτε δεξιὰ ἅς κυτταί, μήτε ζερβά,
ἐνῶ οἱ στολίστρες,
πίσω ἀπὸ τοὺς ὤμους της, ὀρτές,
ἀπ' τὴν κορφή τοῦ κεφαλίου της,
τῆς χωρίζουνε στὴ μέση τὰ μαλλιά,

κι' ἀφοῦ τὰ στρώσουν μὲ τὸ χτένι,
καὶ στὸν ἀέρα τὰ τινάζουν δῶθε-κεῖθε,
δυνατά,
στά τρία τοὺς δάχτυλα χωρίζοντας,
τὸν ἀπαλόνε θησαυρὸ—

μὲ ἥσυχα χέρια, ἀρχίζουμε,
νὰ δένουν τὶς πλεξούδες,
σὰ σφεντόνα,
ἀπανωτά!

(Στὸ μεσοδόκι τοῦ σπιτιοῦ,
ἢ πνοὴ τ' ἀγέρα ἀπὸ τὴ θύρα,
στὴ γαλάζια σκιά,
ἅς λούζει ὥστόσο τ' ἀνεμόχορτο,
ποῦ πιάνει ἡ ρίζα τοῦ στὸν ἀέρα τοῦ βουνοῦ—

ἢ τὸ ξερὸ χελιδονόψαρο,
μὲ τεντωτὲς φτερούγες,
στοῦ θαλασσινοῦ τὸ σπίτι
ζυγιασμένο ἀπὸ ψηλά,

στὸ ἀγέρι ποῦ φυτᾷ κάθε φορὰ,
δοσμένο ὡς τὸ καῖκι τοῦ ξενιτεμιμένου
νοικοκύρη,
στὴν πνοὴ τοῦ Θεοῦ!
Στοὺς ἄσπρους τοίχους, τὰ πλεγμένα στάχυα,
ἅς λάμπουν καρφωτά,

κι' ἀπ' τ' ὄνα στ' ἄλλο παραθύρι,
ἅς σαῖτεύει ἀστράφτοντας,
ἢ γλιγοράδα τοῦ χελιδονιοῦ!

Μὰ ἀπὸ τὴ νύφη, ἀσάλευτη, τριγύρα,
σκεπασμένη τώρα, στ' ἀραχνόφαντο
κεφαλοπάνι,
ἅς ξεχειλίζει ἡ διάφανη σιγή,

κι' ὁ ἀπάρθενος ἅς ρεῖει λογισμός,
καθὼς στά πλάγια τὰ βαθύχλοα,
στὸν ἀπάνεμο ἥλιο,
τ' ἀνθορρόημα μιᾶς ἀγοραπιδιάς· —)

Μέσα στὸν πέπλο σου, ἀκουσες,
βουβή, θεοσάλευτη καρδιά;

Νάτο τὸ πρῶτο πάτημα τῶν μουλαριῶν,
ποῦ ἀνακυκλᾶνε τὰ λιθάρια χαμηλά!

Μὰ στὸ ἄτι ἀπάνου, πῶρχεται μπροστά
ὁ γαμπρός,
τὴν πλάσῃν ὅλη χαίρεται προικιό!

Πίνει τὸν ἥλιο τὸ κορμί του, πίνει,
ὥς μὴ ξεστῇ ψιλὴ ἀμμουδιά,
τὸν πάντα νέον ἀφρό!

Κόκκινο φλάμπουρον ἀλύγιστο,
βαρὺ ἀπὸ κέντημα σγουρὸ κι' ἀναιβατό,
μὲ χρόσσια, ὥσά βαρυνά βαλάνια, ἀρίθμητα,
χρυσά,
πετάει φουχιτὲς ἀχτίδες,
μπρὸς στὰ μάτια του,
ἡ καρδιά!

Κι' ἀκούει!

Ἀκούει τὴν κίσσα, ποῦ ἀπ' τῆς λεύκας
τὴν κορφή,
πέφτει σὲ ἀμπέλι,
μὲ μιὰ λιόχαρη φωνή.

ἀκούει τὰ σκόρπια τὰ βελίσματα μακριά
βλέπει μὲ τᾶσπρο τοῦ ματιοῦ,
τὸν ἴσκιό τῆς σβιλάδας στὰ σπαρτά!

Σφιχτοπατάει τὶς σκάλες τοῦ φαριοῦ,
ὥς τοῦ χορεύει δυνατὰ ἡ πνοή.

Ἡ δύναμή του ὀργώνεται καὶ κλεῖ,
καθὼς τὸ χῶμα πίσω ἀπ' τὸ γενί!

Καὶ τέλος νά, σὰν ξεπεξεύει στὸ κατῶφλι
τοῦ σπιτιοῦ,
στὸ ἀντίκρουσμα τῆς νύφης
τοῦ σωμαίνει ξαφνικά ἡ καρδιά!

(Ὡ βάθος καὶ σιωπὴ τῆς Παρθενιάς!)

Σὰ συγγενιά ἀνοιξιάτικη ἄς ἀπλώσει τώρα,
τὸ στεφανοσκέπασμα, γλυκά.

Σὰν ἡ ψυχάλα ἡ ἀνοιξιάτικη,
τὸ ρίζι τὸ κατάσπρο ἄς τιναχτεῖ!

Στὸ φῶς τῆς μέρας,
ἄς ψηλώνει ἀχνόχρουση ὀλοένα,
στά γυμνά φυτίλια,
ἡ φλόγα τῶν κεριῶν!

Καὶ τώρα πιά, διαβαίνει ἡ περισσότερα
γιὰ τὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ.

Μὰ ἡ μάνα ἐκεῖ,
στή θύρα ὀμπρός, τοὺς σταματᾷ.

Κι' ἀκούγετ' ἡ ἄφθαρτη φωνή:

«Στοῦ κατωφλιοῦ τὴν πλάκα,
κι ἂν τὸ γράφεις, θυγατέρα,
δὲ στέκει, τ' ὄνομά σου.
Πέραν καθὼς περνάει τὸ χελιδόνι
Κι ἂν θές νὰ μὴ σταθεῖς, μὴ ἴδεις μπροστά σου,
διάβα καθὼς μὲ τὸ βαρὺ λαγὴνι,
τὸ γεμάτο νερό, ποῦ μὲ μονάχα
τὸ κεφάλι, τὸ ἀναίβαζες στὸ σπίτι—
καὶ δὲν ἐκύτταζες μπροστά, οὔτε πίσω—
δεξιά, ζερβὰ δὲν κύτταζες—καὶ μῆτε
τὰ χέρια γύρα σου ἔψαχναν ὀλοένα,
μὰ ἐστρίβαν τὸ μαλλὶ κ' εἶταν πιασμένα,
τὸ κατώφλι ἔτσι πέραν, θυγατέρα!

Καὶ κεῖ, γαμπρέ, πᾶχει ὁ λαμὸς χαράκι,
σὰν ἡ τριγὼνα κι' ὡς ἡ περισσότερα,
ἐκεῖ μονάχα ἐγράφη τὸ σημάδι,
(κι' ὡς τότε ἀπάνου της μὴ βάλεις χέρι)
τὸ κορμὶ νὰ χωρίσει ἀπ' τὸ κεφάλι,
τῆς ἀπιστιᾶς ἂν ξημερώσει ἡ μέρα!

Θυγατέρα, σὰν ἔβγεις παρακάτου,
στοῦ πηγαδιοῦ θ' ἀνέβεις τὸ ζωνάρι,
νὰ πιεῖς στερνὸ ἀπ' τὸ χέρι μου ποτήρι,
νὰ χαιρετήσεις τὰ νερὰ τοῦ τόπου.
Θὰ πιεῖς νερό, ὅσο ζητᾷ ἡ καρδιά σου,

κι' ὅσο μείνει, τῆς μάνας σου θὰ μείνει,
π' ἄδιασ' ὅλη ἡ καρδιά της ἀπ' τὸ κλάμμα—

θυγατέρα, στὸ σπίτι ὁποῦ πηγαίνεις,
ἀπὸ μιὰ θύρα, ὡς θὰ διαβαίνεις σ' ἄλλη,
νὰ μὴν ἀκούγεται τὸ πάτημά σου!
Σὰν τὸ σπιτόφιδο, ἄς γενεῖ ἡ καρδιά σου!
Σὰ ζυγαριά, μπροστὰ ἀπ' τὸν ἄντρα, στάσου!

Τὸν ὕπνο κράτει καθαρὸ θεμέλιο,
στὶς τέσσερες γωνιὲς ἡ δύναμή σου
νὰ φέγγει τοῦ σπιτιοῦ, καὶ τὰ ὄνειρά σου
νὰ λέν τὴ μέρα, ὄρθρο βαθύ, δική σου.

Πέρα, ἡ θύρα εἶν' ἐλεύτερη μπροστὰ σου! »

Σὰν ἄσπρη τρεχαντήρα, νιά,
ὁποῦ ὅλο τὸ θαλασσοχώρι, σπρώχνοντας,
τὴν καταβάζει στὸ γιαλό,
τραβάει μαζὶ τὴ νύφη, τὸ συμπεθεριό.

Στὸ δυνατὸ κατήφορο,
τὰ νιοκαλλίγωτα ἄλογα γλυστρᾶν.

Στὸ διάβα,
ἀπ' τὰ κατώφλια πίσω,
σὲ ραβδιά οἱ γριεὲς ἀκουμπημένες,
ἤσυχα κυττᾶν.

Καὶ νά, τὸ νιὸ τὸ σπίτι, ἀπὸ μακριά.

Μὲ μέλι ἀλείβει τὸ κατώφλι,
ἡ μάνα τοῦ γαμπροῦ—

Στ' ἀνώφλι σπάει τὸ ρόιδι,
πρὶν ἡ νύφη προσδιαβεῖ.

Τὸ τυλιγμένο στρῶμα ἀνοίγοντας,
ἄς πλημυρίσει τώρα, ὅλο τὸ θάλαμο,
καρπούς!

Ὁ πέπλος κάτου ἄς τιναχτεῖ,
καθὼς ὁ ἀνθὸς μιᾶς μυγδαλιᾶς!

Σὰν ἀπὸ μάρμαρο ἄς φαντάζει ἡ κλίνη,
στὶς ψυχὲς τῶν νιόγαμπρων μπροστὰ!

ὦ κρύα, φαντὰ σεντόνια,
ὥς χιόνια τοῦ Μαρτιοῦ!

ὦ φρένα, θαμπωμένα, μπρὸς στὸ διάπλατο βωμό!

ὦ σάρκα, παγωμένη, ὥς μὲ τὰ νύχια, στὴν ἀρχή!

Ἀναπνοή, σὰν κρίνου, ποῦ κρουστάλλιασε
ὁ βορριᾶς!

Πορτοκαλλάνθια κρεμασμένα,
σὲ θανάτου ἀπάρθενου τ' ὀλάσπρο φῶς!

ὦ, σὰν τὰ φίδια ἀπ' τὸ χειμῶνα
μέσ' ἀπ' τὸ γλυκό σου λήθαργο ξυπνῶντας,
Παρθενιά!

Καὶ ξαφνικά, στῆς προσμονῆς τὸ βάθος,
ὦ κερήθρας μυρουδιά!

ὦ ξάφνου μὲς στὸν οὐρανίσκο,
ἀπιθωμένη, ἀνάπνια τοῦ μελιοῦ!

Ἀγέρα ξαφνικά παραμερίζοντας,
σὰν ἄσπρος πέπλος,
ἀπ' τὸ γόνα τοῦ γαμπροῦ!

Πλάση τοῦ ἀντροῦ ἀπ' τὴν ἀρχή,
στὸ λόγο τὸ Θεϊκό!

Ἀπ' τὸ πλευρό του μυστικά θρεμμένη,
ὀλόσωμη χαρά!

Τώρα, τὰ χέρια, στὰ λυτὰ μαλλιά χωμένα,
ἄς τὰ βυθίζει ἀκέρια,
ὥς σὲ σωρὸ σταριοῦ!

Τώρα ἄς θερίσει τὸν κατάβαθρον ἀγρό,
τῆς πλάστρας μυρωδιάς!

Ἡ μυριανάπνοη ὥρα ἄς στυλωθεῖ!

Μὲς στὴν καρδιά,
πρωτόλουβο τὸ γέλιο,
ὅλο σκιρτῶντας σὰν τὰ πρῶτα κύματα
ἀπὸ τὸν ἀγέρα πῶρχεται μακριάθε,
στὰ πετράδια τῆς ἀκρογιαλιάς,

ἄς ἀπλωθεῖ κρυφὴ ἁρμονία,
ὅλο σαλεύοντας τὸ νοῦ!

Ἄς σκάσει μέσα στὴν ψυχὴ του,
ἀπὸ τὴν πύρη τῆς χαρᾶς,
καθὼς ἡ δάφνη καὶ τ' ἄλλα, στὴ φωτιά!

Κι' ὦ, νὰ γαλήνη, τῆς νυφιάτικης αὐγῆς!

Πιθώνοντας τὸ πόδι κάτου, ἀνοίγει πιά τὴ θύρα
βγαίνοντας σὲ ναό!

Στὸν ἴσκιό τῆς χαρᾶς του, ὡς κάτου ἀπ' ὅνα πλάτανο
ἄς τρώει κιᾶς πίνει κιᾶς χορεύει τὸ χωριό!

Καὶ μπρὸς ἀπὸ τὴ νύφη, ὡς ἀπὸ βρύση
κρούσταλλου νεροῦ,
ἄς προσπερνᾶνε οἱ φιλενάδες,
συντηρῶντας τὴν εἰδὴ τῆς μετὴν ἄκρη τοῦ ματιοῦ,
σὰ νὰ ζυγιάζαν στὸ κεφάλι τὰ σταμνιά!

(ὦ, ποῦ ἀκολουθᾷς τὸν ἄντρα,
ὅπως ξοπίσω ἀπ' τὸ σταφύλι,
ἀκολουθαίει τ' ἀρνί!

Δεμένη παρθενιά,
ποῦ ὁ πόθος, σὰ μιὰ τρῖαινα μπήγοντας
τὰ δόντια τῆς στὸ βράχο,
ξεχειλίζει τὸ βαθιό σου γέλιο,
ὡς κρεμαστὴ πηγὴ!

ὦ ποῦ ὅπως ἡ Λητὼ γεννῶντας τὸν Ἀπόλλωνα,
ἐκράτει ὀρθὴ στὴ Δῆλο, τὴν αἰθέρια φοινικιά,
μὲ χέρια ἄχνα κι' ἀνάλαφρα,
πιασμένη ἀπ' τ' ἄντρα τὴ γερὴ καρδιά,
φέρνεις στὸν κόσμος,
εἰκόνα μυστικὴ τῆς,
τὸ παιδί,
μὲ μιὰ κραυγὴ σου,
καθὼς τὸ ἔργο, ὁ Ποιητής!*

ΑΘΗΝΑ.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

(*) Τὸ κεφάλαιο τοῦτο εἶναι παρμένο ἀπ' τὸν ἀνέκδοτο τρίτο τόμο
(“ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ” ποῦ κυκλοφόρησε μονάχα σὲ 3-4 ἀν-
τίτυπα) τοῦ “ ΠΡΟΛΟΓΟΥ ΣΤΗ ΖΩΗ ”.